

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugos-
laviji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rekopisi se ne vračajo, nefrankirane
pisma se ne sprejemajo • Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 • Cekom
račun: Ljubljana števil. 10.650 in 10.349
za inostrane, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Cene oglasov
1 stolp, peti-vrsta
maloglasni po 150
in 2D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-30, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem q
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Rezultati haške konference

Čisto drugače, kakor se običajno vrše mednarodne konference velikih sil, je bil potek haške konference. Pri drugih konferencah je šlo vse to namazano, diplomati so si govorili eden drugemu prijazne poklone, nato so bila izdana službena sporočila, da so se gospodje v vseh važnejših vprašanjih sporazumeli in konference je bila zaključena z lepimi besedami o zblizanju narodov ter o pozitivnem delu konference. Ravno kar prekinjena haška konference, ki se v oktobru nadaljuje, pa je potekala proti vsem običajem. Ne enkrat je že izgledalo, da bo konference razbita in kriza haške konference ni bila le lepa beseda časnikarjev. Morda pa je ravno v viharosti haške konference njena prednost, zakaj rezultati vseh gladih konferenc so bili silno revni in čeprav so se vršile konference leto za leto, se dejansko stvari niso dosti premaknile naprej. Viharna haška konference pa pomeni dejansko velik napredek in čim več je bilo boja, tem večji so bili tudi doseženi rezultati in tem manj je bilo gnilih kompromisov. Z upravičenostjo je zato dejal Briand, da bo svetovna zgodovina morala njemu in dr. Stresemannu priznati, da ju je vodila in Haagu samo ta misel, da je nemogoče v Evropi trajen mir, če ni dobrih odnosov s Francijo in Nemčijo. Kajti kljub Snowdenemu nastopu je haška konference vendarle v prvi vrsti sklepala o nemških reparacijah in ne o francosko-angleških nesoglasjih. To je bilo na vse zadnje le vprašanje, ki se je tikalo samo enega dela konferenčnih udeležencev, ki pa je naravno vplivalo na ves potek konference.

Kakor že rečeno, so rezultati haške konference precej veliki in zato ni čudno, da so vsi udeleženci konference zadovoljni z njenim uspehom. Kjer se dosti doseže, ostane za vsakogar nekaj in zato tudi zadovoljnost posameznih držav ni narejena.

Nemčija je dosegla izpraznitev Porenja in opustitev kontrolne komisije, ker je tako velik uspeh, da po pravici piše nevtralni švicarski list, da bo označila zgodovina Stresemanna kot osvoboditelja Porenja. A tudi Youngov načrt sam pomeni za Nemčijo pridobitev, ker je znatno znižal po Dawesovem načrtu določena nemška plačila. Nemška delegacija pa je nadalje dosegla, da se bo pričela sedaj debata o saarskem ozemlju in tudi vprašanje zaplenbe nemškega premoženja pride na dnevni red. Z ozirom na te velike uspehe je morala Nemčija dovoliti naravno tudi nekaj koncesij in tako bo morala Nemčija plačati za sedembne stroške 30 milijonov in resignirati na onih 300 milijonov, ki bi jih Nemčija pridobila, če bi stopil Youngov načrt že 1. septembra v veljavo. Toda ta žrtve se je Nemčija izplačala, ker je postala poplten gospodar Porenja.

Francoska vlada je takoj po doseženem sporazumu v Haagu čestitala Briandu in izrekla svojo zadovoljnost nad priborjenimi uspehi. Verjetno je, da so bile te čestitke tudi iskrene. Sicer mora Francija izprazniti Porenje prej, kakor bi si želeli nekateri francoski generali, toda glavna francoska zahteva je bila sprejeta neokrnjena in Francija dobi brezpopojnih anuitet v višini 500 milijonov, kar pomeni kapital v znesku 50 milijard zlatih frankov. Je to uspeh, ki je vreden malo hitreje izpraznitve Porenja, ki bi se na vse zadnje enkrat vendarle morala izvršiti.

Že celo pa so zadovoljni Angleži. Ne toliko radi finančnega efekta, ker čeprav je dosegel Snowden sprejem skoraj vseh angleških zahtev, bo vendarle finančni efekt znašal samo polovico odstotka angleškega proračuna. Tem večji pa je moralni uspeh, Angleški narod je bil mnenja, da Anglija sploh ni več vodila angleške politike, temveč le francosko. Radi tega je vsa Anglija brez razlike na strankarsko pripadnost pozdravila Snowdena kot narodnega junaka, ko je dejal svoj odločni »ne!« in pričel voditi zopet angleško politiko. Napočeno bi bilo misliti, da je nastopil Snowden kot nasprotnik Francozov, ker francosko-angleško prijateljstvo ostane še naprej v veljavi. To so Nemci zelo dobro spoznali in zato niso niti skušali da, bi izkoriščali francosko-angleška nesoglasja. In dobro so storili, da so ostali nevtralni, kajti v hipu, ko bi skušali iz teh nesoglasij kovati kapital, bi imeli takoj proti sebi Francijo in Anglijo.

Z uspehom haške konference pa so zadovoljne tudi male države. Nemški predlog je spravi sicer zopet na plan reparacijske obveze nasledstvenih držav, kakor jih določa sanžermenski dogovor. Te obveze nikakor niso majh-

Načrt srednješolskega zakona

Izjava dr. Bazale - Tipi srednjih šol - Določbe o zasebnem pouku

Zagreb, 2. sept. (Tel. »Slov.«) »Obzorje« in »Jutarnji list« prinašata razgovor svojega belgrajskega poročevalca s članom Vrh. zakonodajnega sveta dr. Bazalom o reformi našega šolskega vprašanja. Bazala je med drugim izjavil: Pri nas je bilo več prilično nesistematičnih poskusov za reformo srednješolskega vprašanja, ki pa so vendar prinesle vsaj nekoliko jasnosti. To je razumljivo, ker so ti poskusi nastali bolj v smislu upravne organizacije, kakor v smislu pedagoške reforme, ker je imel pač pri tem več besede šolski upravitelj, kakor šolski reformator.

Na vprašanje, kakšen je tip nove srednje šole, je izjavil dr. Bazala, da je srednješolski zakon postavil kot splošni tip realno oimnazijo, ki se bo načelno povsod uvedla. Pri tem se bo pri posameznih pokrajinah oziralo na kulturne in politične razmere. Humanistične gimnazije in realke se obdržijo le kot neke vrste izjema, in to samo tam, kjer imajo tudi realne gimnazije. Toda kulturno-zgodovinski razlogi bodo zahtevali, da se glede šol s humanistično smerjo odstopi od tega pravila in bodo že obstoječe ostale, kjer so tudi tam, kjer bi se po novem zakonu ne osnovale.

Istotako zakon ni rešil vprašanja, kakšen bo normalni tip realne gimnazije, puščajoč prosvetnemu ministru oblast, da to vprašanje reši sam po zaslišanju prosvetnega sveta. S samo redukcijo srednjih šol ni rešeno vprašanje učnega načrta v njih. Da bi se preprečil prevelik naval na srednje šole, je treba ustvariti možnost strokovnega šolanja, to je ustvariti treba strokovne šole. Tako se mesto redukcije gimnazij pojavlja problem njih reorganizacije.

Na vprašanje, kako vpliva na gnotno stanje učiteljev, oziroma profesorjev, pravi

dr. Bazala: Notranja ureditev srednjih šol je izvedena z zelo zmernimi reformami. Z novim zakonom se bo vsaj do neke meje rešilo gnotno vprašanje učnih moči.

Na vprašanje, kako je z zasebnimi šolami, je dr. Bazala izjavil, da smejo po novem zakonu posamezniki, ako na svoje stroške preskrbijo šolsko poslopje in učiteljstvo, s pristankom prosvetnega ministristva osnovati in vzdrževati srednje šole ter bodo imele te šole, ako bodo urejene po novem zakonu, iste pravice, kakor državne srednje šole. Vendar bodo morali učenci izvršiti izpite pred državnimi odposlanci ter bodo le na ta način spričevala imela popolno veljavo.

Tukaj se pojavlja tudi vprašanje srednjih šol, ki jih vzdržujejo ustanove, posebno verske. Po zakonu se načelno sicer ne bodo več ustanovljale take šole, vendar ni nemogoče, da omenjene ustanove vzdržujejo srednje šole, ako se prilagode zahtevam zakona. Njih vpoštevjanje bo odvisno od tega, kako vrše svojo dolžnost, ne pa od tega, kdo jih vodi in vzdržuje. Prosvetna politika suverena država in svobodne države ima dovolj sredstev, da kontrolira privatno iniciativo v smislu splošnih interesov. Država bo na ta način sicer imela vse v rokah, čeprav ne bo vsega sama upravljala, kajti nima interesa, da bi odklanjala privatno iniciativo.

Nadalje je dr. Bazala izjavil, da z novim srednješolskim zakonom ni rešeno vprašanje duha učnega načrta. Narodnostni, socialni, politični in kulturni vpliv šole pa ni odvisen samo od zakona, ampak tudi od ljudi, ki ga izvršujejo. Dobri ljudje lahko tudi na podlagi slabega zakona veliko napravijo, dočim nesposobni ljudje tudi pri najboljšem zakonu ne bodo izvršili tega, kar zakon predvideva.

Premestitve učiteljstva

Belgrad, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Iz prosvetnega ministristva doznavamo: Ker se bodo premestitve učiteljev izvršile šele tekom šolskega leta, morajo učitelji in profesorji nastopiti svoja stara službena mesta. Prvotni načrt, da bi se dekreti o premestitvi izdali že do 1. septembra, se ni mogel izvesti, ker še niso bili sprejeti novi šolski zakoni in ker še ni rešeno vprašanje redukcij gimnazij.

Prosvetno ministristvo je v smislu uredbe o izenačenju pravopisa in zakonskega načrta o šolskih knjigah, ki naj postanejo državni

monopol, izdalo posebno naredbo, glasom katere se morajo poslati v Belgrad vse šolske učne knjige tekom meseca septembra in oktobra na pregled.

V tej zvezi so vse gimnazije na Hrvaškem v skupni spomenici prosile prosvetno ministristvo, naj ostanejo za letos vse sedanje učne knjige, ker ni novih šolskih knjig, po katerih bi se lahko poučevalo v smislu novega pravopisa. Uvedba novega pravopisa in reforma učnih knjig naj se z eno besedo odloži na pričetek prihodnjega šolskega leta.

Revizija soc. pol. zakonodaje

Belgrad, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Do 15. septembra, tako je odredilo socialno ministristvo, morajo zbornice delodajalcev in delojemalcev predložiti konkretne načrte glede revizije dosedanje socialnopolitične zakonodaje. Gre v glavnem za revizijo zakona o zavarovanju delavcev. Ker se posamezne delavske zbornice

niso v gotovih točkah strinjale in so se njihovi odgovori zakasneli, delodajalci pa urgirajo revizijo omenjene zakonodaje, je ministristvo določilo ta termin, do katerega se morajo predložiti vsi predlogi, ki se nanašajo na spremembo predmetnih zakonov, poslati v ministristvo.

Načela novega izseljeniškega zakona

Belgrad, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Meseca septembra bo ministristvo za socialno politiko v glavnem dokončalo delo za nov izseljeniški zakon. Še po splitski konferenci prihajajo v ministristvo različni konkretni predlogi, kako naj bi se uredilo zakonitim potem naše izseljeniško vprašanje. Predvsem hoče naše soc. ministristvo zaščititi naše izseljenke pred izkoriščanjem različnih agentov. Nadalje namerava omejiti izseljevanje na moške, dočim bi žene in otroci ostali doma, ker bi se na ta način ohranila narodna zavednost izseljenec, v drugi vrsti pa bi se stekalo mnogo prihranjenega

denarja v domovino. Nadalje obstoja vprašanje, ali bo mogoče izseljeniško politiko izvesti v vseh državah enako. Radi tega se je ministristvo obrnilo na različne konzulate za mnenja držav, ki jih predstavljajo. Zdi se, da ne bo mogoče doseči enotnega nastopa, ker vse tuje države vztrajajo pri svoji politiki. Posebno težko je to vprašanje glede Amerike, ker se ta država sklicuje na svoje zakone, katerih bistvena tendenca je čim hitrejša asimilacija priseljencev. Zato se računa, da bo z novim zakonom mogoče doseči le splošen okvir

že znatna znižanja. Skoraj polovica vseh obveznosti nasledstvenih držav pa pade na Češko-slovaško, ki ima najbolj urejene finance. Zato je jasno, da druge nasledstvene države ne bodo slabše odrezale. Nevarnost, da bo sporazum v Haagu dosežen na račun malih držav, je tako padla.

Likvidacija vojne in še nerešenih povojnih vprašanj, to je bil visoki cilj haške konference in ta cilj je bil v znatni meri dosežen. Z izpraznitvijo Porenja je bila ustvarjena trdna podlaga za nemško-francosko zblizanje, z ureditvijo nemških reparacij pa rešeno eno najtežjih in najbolj mučnih vprašanj mirovni pogodbi. Zato je bila haška konference pridobitev, ki jo mora biti vesel vsak prijatelj miru.

Demetrović prevzel posle

Belgrad, 2. sept. (A) Danes ob pol 12 je izročil dosednji zastopnik ministra za trgovino in industrijo dr. Drinković posle tega ministristva novo imenovanemu ministru za trgovino in industrijo g. Juraju Demetroviću. Po prevzemu poslov je novi minister sprejel načelnike raznih odsekov ter z njimi razpravljaj o tekočih poslih.

15 odstotkov ireba prihraniti pri proračunu

Belgrad, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Finančno ministristvo je pred kratkim izdalo vsem ministristvom razglas oziroma navodilo, v katerem jih opozarja na to, naj bi se od letošnjega proračuna prihranilo 10 odstotkov. Finančno ministristvo je sedaj svoj razpis ponovilo in zahteva, naj se prihrani ne 10 odstotkov, ampak 15 odstotkov proračunskih vsot.

Povratek lin. ministra

Belgrad, 2. sept. (AA.) Minister financ dr. Stanko Švrljuga se tekom tega tedna vrne iz inozemstva v Belgrad. Kakor znano je bil dr. Švrljuga član naše delegacije na haški konferenci.

Študenti za malo antanto

Belgrad, 2. sept. (AA.) Zastopnik ministra zunanjih del dr. Kosta Kumanudi je prejel od študentov Male antante, zbranih v Cluju, brzojavko naslednje vsebine:

»Vseučiliška generacija Češkoslovaške, Romunije in Jugoslavije, zbrana na konferenci v Cluju, ki ima namen, da ustanovi Malo antanto študentov, pripravlja skupno akcijo, ki naj prepreči vse poizkuse proti interesom naših narodov. Ta generacija zahteva obenem učvrstitev nerazdružljivih vezi med temi državami v bodočnosti. Prosimo, da sprejmete pozdrave konference. Popescu, Botosani, Paleček, Miletić l. r.«

Zadnja pot Ive Vojnovića

Dubrovnik, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne se je vršil slovesen pogreb pokojnega pesnika Ive Vojnovića. Njegovo truplo so pripeljali večeraj ob 12 po železnici, nakar so ga s postaje prenesli v mesto in položili na oder v gledališču. Vse mesto se je v znak žalosti odelo v črne zastave. Pred pogrebom so krsto odnesli v stolno cerkev, kjer so se izvršili cerkveni obredi, pri katerih je sodeloval pevski zbor »Dubrava« in dubrovnika filharmonija. Pred občinsko posvetovalnico je imel občinski komisar govor, v katerem je slavil pokojnika. V sprevodu so nosili mnogo vencev z dubrovniki, hrvaškimi in jugoslovanskimi trakovi. Pogreba so se udeležili predstavniki vojaških in civilnih oblasti ter raznih kulturnih institucij. Pesnika so pokopali v rodinski grobnici pri sv. Mihaelu na Lapadu.

Kongres „Fidac-a“

Belgrad, 2. sept. (AA.) Zastopnik ministra zunanjih del dr. Kosta Kumanudi je imel danes na banketu, ki ga je priredila kraljevska vlada v čast delegatov Fidaca tale govor:

»Kraljevska vlada se toplo zahvaljuje za sijajni način, s katerim ste organizirali to veličastno manifestacijo življenjskih sil vašega saveza, ki je s pomočjo vojne napravil konec vojni in ki s pomočjo miru varuje mir. Globoko sem ganjen, da vam lahko prinašam pozdrave v svobodni prestolici ujedinjenih Srbov, Hrvatov in Slovencev, prestolice, ki je tekom stoletij z židovi svojih trdnjav odbijala tolike napade vojske iz vzhoda in zapada in ki je morala, ko je l. 1914. izbruhnila vojna, vzdržati prve napade nasprotnika. Ta trdnjava je storila, kar je mogla, da uresniči simbol nezlomljivih sil naroda, ki je branil svoje pravice, svojo svobodo in svojo neodvisnost. Vi ste sodelovali v vojni, ki je povzročila brezprimerno zlo in brezkrayne nesreče in ki bi jo bilo mogoče zato opravičiti le s tem, da bi ostala zadnja od vseh. Morda bi se dalo pozabiti na vse zlo in trpljenje, ako bi prepričala svet, da vidi v miru srečo narodov in ljudi. V želji, da ostvarite to misel, vi ste ostali vojniki, da na ta način nadaljujete bitko do popolne zmage in apoteoze miru. Sodelujte vsi in z vsemi svojimi močmi, da bi ta ideal postal resnična tvorba! Pozdravljam vas kot graditelje te nove osnove držav in narodov ter dvigam čašo za veličino in napredek vašega Fidaca z iskreno željo, da bi uresničili vse svoje zdrave in blagotvorne ideale.«

Kako presoјati boje v Palestini

Na prvi pogled bi se zdelo, da je verska nestrpnost med Judi in mohamedanci radi znane Zidu Objokovanja povzročila krvave in dolgotrajne boje v Sveti deželi. A posledaj postaja vse bolj jasno, da gre tudi tu, — kakor domala vselej pri enakih konfliktih — za kruh. Arabci so se dvignili, da iz gospodarskih razlogov branijo zemljo, katero čutijo ogroženo radi judovske kolonizacije. Naseljevanje Judov v Palestini je v zadnjem času znatno napredovalo. Bogati ameriški in angleški Judje so z velikimi denarnimi vsotami zelo pospešili kolonizacijo. Domače mohamedansko prebivalstvo je čutilo, da ga judovski val potiska proč od morja — proti pustinji Jaffa, Haiffa in Jeruzalem sam postajajo bolj in bolj judovski. A ne le to. Računajoči Judje so svojo ekspanzivnost namerili proti Mrtvemu morju, središču neizmernega bogastva na kaliju, magneziju in zlatu, ki bo — moderno eksploatiran — vrgel milijardne vrednosti. To so zaslužili tudi Arabci, zato je sedaj vse pokoncu.

V kaki izmeri so se vršili in se še vrše boji v Palestini, je težko presoditi. Poročila so sicer zelo natančna in zelo krvava, toda vedeti moramo, da je večina svetovnega časopisa kakor tudi mnoge mednarodne časopisne agencije v judovskih rokah in zato možnost tendencioznega poročanja ali vsaj pretiravanja dejanskih dogodkov ni izključena. Da so bila prva poročila zelo pretirana, je razvidno iz Reuterjevega komunikata z dne 31. avgusta, ki naštevata ubitih 109 Judov, 83 muslimanov in 4 kristjane.

Poučno je stališče Svete stolice. V Vatikanu zasledujejo z največjo pozornostjo dogodke. Razumljivo je samoposebi, da bo Sveta stolica ohranila najstrožjo nevtralnost v palestinskem sporu. A mnogo ji je na tem, da bo točno informirana. Papež je zato naročil mgr. Valeriju, apostolskemu delegatu za Egipt in Sirijo, da se nemudoma poda v Jeruzalem in poroča Sveti stolici o položaju.

Italija in mandat nad Palestino

Veliko pozornost je zbudila v političnem svetu nenavadna akcija italijanskega časopisa, ki je pričelo napadati Anglijo radi kolonijalne politike v Palestini. Po mnenju »Corriere d'Italia« bi se moralo Društvo narodov, ki pravkar zbori, pečati z dogodki v Palestini in poveriti mandat nad Palestino državi, ki bo znala zagotoviti mir v Sveti deželi. Katera naj bi bila ta država, tega list ne pove, a ni težko uginiti.

Zakonska konvencija o opiju podpisana

Belgrad, 2. sept. (A. A.) Kralj je na predlog zastopnika zunanjega ministrstva, pravosodnega in trgovinskega ministrstva ter predsedništva vlade podpisal zakonsko konvencijo o opiju. Te konvencije so bile sklenjene večinoma že leta 1925 pod okriljem Društva narodov. Nadalje je podpisan zakon o začasnem trgovinskem sporazumu, sklenjenem 21. januarja 1929 v Berlinu s finski republiko.

Pred zborovanjem sv. sinoda

Belgrad, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Prihodnji teden se vrši v Belgradu važno zborovanje sv. sinoda. Na dnevnem redu je v prvi vrsti pretes zakona o pravoslavni cerkvi. Za ta zakon, kakor ga je predložil sv. sinod, se vrši med pravoslavni duhovniki velika agitacija. Ze zadnjič so duhovniki v Belgradu soglasno sklenili, da bodo zahtevali samo načrt, kakor ga je predložil sv. sinod in da bodo s to zahtevo nastopili tudi na skupščini sv. sinoda. Gre v glavnem za reformo pravoslavnih bogoslovij, in sicer ne samo za studijsko dobo in pogoje za studij na bogoslovjih, ampak vobče za temeljito reformo, katere glavni zagovornik bo škof dr. Letić. Pravoslavni sv. sinod bo najbrž imenoval posebno komisijo, ki se bo na zborovanju v smislu danih reform bavila s tem vprašanjem.

Vesti iz Hrvatske

Split, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Ponoči ob 2 se je pojavil v pritličju frančiškanske gimnazije v Sinju požar. V poslopju se nahaja dragocena zbirka. Gasilec se je posrečilo omejiti požar.

Šibenik, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Zvečer ob 10 se je vršil v Šibeniku sestanek vinogradnikov, ki so razpravljali o težki vinski krizi, ki vlada v severni Dalmaciji.

Francija in pomorska razorožitev

Pariz, 2. sept. (Tel. »Slov.«) V krogi, ki stoje blizu vlade, se smatra za verjetno, da se Francija ravno tako, kakor pred dvema letoma, ne bo udeležila nove konference o razorožitvi na morju, temveč da bo kvečjemu poslala na konferenco svojega opazovalca. Vzrok je ta, da se francoski politični krogi bojijo, da bi pomorski dogovor med Anglijo in Ameriko neugodno vplival na stanje francoskih pomorskih sil.

Dunajska vremenska napoved: Jasno, vroče, ponekod verjetno nevihte radi vročine.

Novosadska vremenska napoved: Prevladovalo bo jasno. Prehodni oblaki. Zmerni vetrovi. Temperatura se bo nekoliko spremenila.

Zaključek nemškega kat. shoda

Politična edinost nemških katolikov dosežena

Freiburg, 2. sept. (Tel. »Slov.«) S slovesno službo božjo na prostem, katere se je kljub vročini udeležilo 70.000 ljudi, je bil včeraj končan nemški katoliški shod. Nuncij Pacelli, ki je z veliko asistenco daroval sv. mašo, je imel govor, v katerem je izjavil, da obdajata katoliško pojmovanje o državi dva temeljna sočlenstva: 1. državna avtoriteta je zasidrana v Bogu, 2. državna avtoriteta pomeni za svoje nositelje izključno odgovornost za narod. Pozval je prisotne k prisegi, ohraniti dragocene darove, ki so skriti v tradiciji katoliške Nemčije in še nadalje složno sodelovati med posameznimi stanov. Voditelj centruma, prelat Kaas je govoril o kulturni misli katoličanov

sredi med grozečimi viharimi oblaki vzhodnega boljševizma in plutokracije zapadnih in prekomorskih držav.

Predsednik katoliškega shoda državni kancelar v p. dr. Marx je naglašal v zaključnem govoru, da se je politična edinost nemških katoličanov dosegla v Freiburgu. Z drugimi svetovnimi naziranjmi pač obstoja za katoličane skupno delo, ni pa idejnih skupnosti. Smatra za potrebno, staviti tudi vprašanje, kako dolgo bodo še dopustili katoličani drugih narodov, da se nemškim katoličanom z ozirom na naložena težka bremena onemogočuje, urediti rodbinsko življenje tako, kakor je potrebno za krščanske rodbine.

Otvoritev zasedanja D. N.

53 držav zastopanih - Za predsednika izvoljen delegat San Salvadora

Zeneva, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Prihod enega dela nove angleške delavske vlade na prvo plenarno sejo Sveta Društva narodov je bila prava senzacija. Posebno Macdonalda so delegati prisrčno pozdravljali. Ob 11 je predsednik Sveta Furguhi kan iz Perzije dal s tremi udarci kladiva znak za otvoritev. V svojem pozdravnem nagovoru je proslavljal delovanje Društva narodov kot simbol rastočega edinstva na svetu in kot dokaz skupnih interesov med narodi, kljub vsem daljavam in mejam. Govoril je nadalje o Kellogovi pogodbi in o stari ideji Društva narodov, da mora uporaba sile ostati v vsakem oziru med narodi prepovedana. Opozarjal je o pozornosti, s katero se v državah, ki niso članice Društva narodov, zasleduje delo Društva narodov. Izrazil je upanje, da bodo kmalu v Društvo narodov sprejete nove članice, pri čemer je posebno omenjal možnost skorajšnjega vstopa Egipta. Položaj je tako ugoden, kakor že dolgo let ne. Pogajanja radi razorožitve napredujejo s poštenim prizadevanjem glavnih udeležencev držav. Pogajanja za likvidacijo zadnjih vojnih problemov dajejo upanje, da bo tudi delo na plenarni seji Društva narodov dobilo nov razmah.

Potem je bila izvoljena komisija za poverjenje mandatov.

Nato je kubanski delegat Agueiro podal poročilo komisije za overovljenje mandatov, iz katerega izhaja, da je zastopanih 53 držav članic, kar je dosedaj največje število. Pri sleditvi volitvi predsednika desete zasedanja Društva narodov je dobil 43 glasov delegat iz San Salvadora Guerrero, ki je bil s tem izvoljen za predsednika. Skupno je bilo oddanih 51 glasov.

Novi napadi Arabcev

Jeruzalem, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Dočim je v Jeruzalemu in Samariji razmeroma mirno, se je v severni Galileji začel danes nov napad Arabcev. Židje so že 12 ur prej pričakovali napad in prosili za vojaško varstvo. To pa se jim je odklonilo, češ, da zadošča prisotno vojaštvo. Pri prvem nočnem napadu Arabcev na Jessod Hamaalah pa se čete niso pokazale in prebivalci so morali kraj zapustiti. Beduini so napadli ob 2 ponoči sosedni kraj Mishmar Hayarden, ki so ga prebivalci že prej zapustili. Beduini so mesto oplenili. Popolnoma so uničili tudi kraj Meše in največjo židovsko kolonijo v Galileji Roš Pinah. Oblasti so prijele 11 Arabcev, ki so pri Roš Pinahu skušali zažgati polje. Beduini so oplenili tudi kraj Ayeleth Hašahar, katerega so prebivalci zapustili. Prebivalci krajev Mahanaje in Sedšera pa so arabski napad odbili.

V Jeruzalemu je policija izvršila racijo in iskala zaloge orožja v hišah georgijskih Židov pri Damaščanskih vratih, katere so prebivalci zapustili. Policija je odprla vrata in jih po preiskavi tudi pustila odprta, tako da so pozneje Arabci hiše oplenili. Orožja pa policija ni našla. V Safedu znaša število mrtvih žrtev že 15.

„Zeppelin“ na povratku v Evropo

Lakehurst, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Start zrakoplova »Zeppelina« je bil otežkočen, ker so se pojavili vetrovi, ki so pihali na hangar od strani in je v hangarju ležal tudi zrakoplov »Los Angeles«. Radi te zamude ni pričakovati, da bo zrakoplov dospel v Friedrichshafen pred torkom zvečer. Po vremenskih poročilih na Atlantskem oceanu ni velikih viharjev.

Newyork, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Mornariško ministrstvo je v zadevi zarubljenega zrakoplova odredilo, da je bilo sodišče v New Jerseyu opravičeno, izvršiti rubež. Ker mora izvršilni organ po zakonu zarubljeni predmet vzeti v svoje varstvo, je dobil poveljnik v Lakehurstu instrukcijo, da napoti izvršilnega organa, da zrakoplov še pred terminom, določenim za start, odstrani s letališča. Če tega ne stori, pa zrakoplov lahko odpluje. Medtem pa je družba »Zeppelin & Co.« položila kavcijo 25.000 dolarjev, s čimer je bil konflikt odstranjen. Verjetno je, da bo prišlo s fotografom Hilligom do cene poravnave.

Pariz, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Po došlih vesteh se pričakuje, da bo »Zeppelin« dosegel

francosko obalo tekom noči. Ministrstvo za zrakoplovstvo je odredilo vse potrebno za primer, da bi zrakoplov moral pristati na francoskih tleh. Posebno je pripravljen veliki hangar na pariškem letališču Orly s potrebnim vojaštvom.

Friedrichshafen, 2. sept. (Tel. »Sl.«) »Zeppelin« poroča ob 17 srednjeevropskega časa svoje stališče na točki 35 stopinj 30 minut severne širine in 38 stopinj 10 minut zapadne dolžine. Računa se s tem, da bo zrakoplov dospel v Friedrichshafen v torek zvečer med 19 in 21 uro.

Politika angleških konservativcev

London, 2. sept. (Tel. »Slov.«) »Manchester Guardian« poroča, da se je angleška konservativna stranka v svoji taktiki odločno preokrenila. Konservativna stranka je bila ob nastopu delavske vlade prepričana, da bo prišlo do novih volitev koncem meseca julija, sedaj pa je uvidela, da je pričakovati novih volitev še v dveh ali treh letih.

Papež bo kronal italijanskega kralja?

Herdo de Madrid javlja iz Rima dosedaj še nepotrjene vesti, da bo papež kronal italijanskega kralja s slovečo železno krono de Monze. Prvi je bil kronan s to dragoceno relikvijo, ki ima v sebi žeblje iz križa Kristusovega Karl Veliki 1. 800 od papeža Leona III. Pozneje je služila za kronanje lombardskih kraljev. Kakor znano, si je to krono 1. 1805 posadil sam na glavo Napoleon v cerkvi Notre Dame v Parizu.

Soukup proti Apponyi-ju

Praga, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Socialnodemokratski senator in bivši pravosodni minister dr. Soukup kritizira v »Pravo lidu« postopanje madjarskega grofa Alberta Apponyia na ženevski konferenci medparlamentarne unije. Izjavlja, da je Apponyi največji tiran in krvnik nemadjarskih narodnosti v bivši ogrski državi. To je izjavil dr. Soukup tudi predsedniku unije Bonissonu. Apponyi je s Tiszo in drugimi madjarskimi magnati provociral svetovno vojno. Svetu je treba pokazati preteklost grofa, da bo njegova senca izginila iz zapadne Evrope.

Optimistična izjava Snowdena

London, 2. sept. (A) Angleško službeno poročilo. Angleški minister financ Snowden, ki so mu bile prirejene včeraj pri povratku v London navdušene manifestacije, bo vodil državne posle kot namestnik odsotnega predsednika vlade Mac Donalda do njegovega povratka iz Zeneve. V sinočnjem komuniqueju ugotavlja Snowden v imenu angleške delegacije, da upravičujejo uspehi haške konference najlepše nade. Rešitev reparacijskega vprašanja bo uvrstila občutek varnosti ter omogočila gospodarsko obnovo Evrope, ker je s to rešitvijo uspostavljena politična in gospodarska suverenost Nemčije. Koncesije, ki jih je dosegel angleški minister Graham glede dobav v blagu, bodo v marsičem zmanjšale škodo, ki jo je trpela angleška trgovina doslej radi takih dobav. Odnosaji Anglije do ostalih držav so sedaj mnogo pristrčnejši, kot so bile kedaj prej.

Madjarska politika se spremeni

Budimpešta, 2. sept. (Tel. »Slov.«) »Magyar Ország« trdi, da je doznal iz zanesljivega vira, da je imel ministrski predsednik Bethlen na političnih svojega gradu Inke važne razgovore z raznimi politiki. Govori se o zelo resnih in temeljitih spremembah v madžarski politiki. Govori se o zbližanju, ki se je že izvršilo med voditelji legitimistične politike in med člani vlade.

Tibetanci zavzeli mesto Patang

Pariz, 2. sept. (A) Indopacifična agencija poroča iz Pekinga, da so sovjetske oblasti poslane večje oddelke sovjetskih čet v pokrajino Sing-Jang, da bi na ta način pojačale rdečo armado v Mandžuriji. Tibetanska vojska je krenila iz neznanega vzroka proti vzhodu ter zavzela mesto Patang v pokrajini Setnan.

Protifašističen atentat v Nizzi

Nizza, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Včeraj je bila v Nizzi iz zasede vržena bomba na skupino okoli 20 italijanskih bojnikov, med katerimi je bilo tudi 10 žensk in 2 otroka in ki so po banketu čakali na avtobus. Bomba je takoj eksplodirala. Dve osebi sta bili na mestu mrtvi, 12 ranjenih pa so odpeljali v bolnico. Pri tem je šlo najbrže za političen atentat, sličen onemu, ki je bil natančno pred dvema letoma izvršen v Antibesu.

Bolgarsko kopališče pogorelo

Sofija, 2. sept. (A) Davi je izbruhnil v kopališču Banka v bližini Sofije velik požar. Ker so ta čas sofijski gasilci gasili požar v neki sofijski tvornici, so prispeli v kopališče šele, ko je požar že upepelil glavno poslopje. Pri reševalnih delih sta bila ranjena en oficir in en vojak. Škoda še ni znana.

Ponesrečene kom. manifestacije v Soliji

Sofija, 2. sept. (A) Komunistična omladina je nameravala prirediti včeraj manifestacije, ki pa niso uspeli. Policija je razpršila mladino ter preprečila njihove skupščine. Večje število omladincev je bilo aretiranih.

Drobne vesti

Praga, 2. sept. (Tel. »Slov.«) Včeraj je bil v Pragi otvorjen 19. praški vzorčni sejem. Prvi dan je obiskalo razstavo več kot 65.000 ljudi.

Moskva, 2. sept. (A. A.) V Moskvi razsaja epidemija trebušnega tifusa in dizenterije. Časopisje smatra, da je ta epidemija posledica populčne trgovine ter zahteva, naj se ta trgovina, reorganizira po higijenskih principih.

Pariz, 2. sept. (A. A.) »Journal« poroča, da so prometne nesreče v Franciji med 13. julijem in 31. avgustom zahtevale 427 žrtev, ranjenih pa je bilo 997 oseb.

Kovno, 2. sept. (A. A.) Tekom komunističnih demonstracij v Kovnu je redarstvo aretiralo 33 oseb, med temi 28 Židov.

Zadruga - temelj našega gospodarstva

Ob krasni udeležbi delegatov in članov posameznih zadrug se je v nedeljo vršil v dvorani Delavske zbornice kongres naših zadrugnikov.

Kongres se je pričel ob 9 zjutraj. V predsedstvu kongresa so bili prof. Bogomil Remec, minister n. r. Anton Kristan in Rudolf Gajler iz Zagreba.

Kongres je otvoril g. Anton Kristan z iskrenim zadrugnim pozdravom vsem prisotnim. Naglašal je, da je sedanji kongres jubilejni kongres, kakaj Glavna zadruga zveza praznuje letos desetletnico svojega obstoja. Nato je pozdravil odličnejše prisotne predstavnike. Kongresu so med drugimi prisostvovali: zastopnik ljubljanskega velikega župana dr. Andrejka, oblatni komisar dr. Natlačen, predsednik zbornice TOI g. Jelačin ml., predsednik Delavske zbornice g. Čobal, zastopnik zveze srbskih zadrug Djordjevič, direktor zveze nabavljalnih zadrug državnih uradnikov Vlado Vojnovič, direktor zveze agrarnih zadrug v Osijeku, Novem Sadu in Velikem Bečkereku dr. Andrič, zastopnik Matice živih in mrtvih Jugoslovčanov Dušan Srnkič, zastopnika srbskega poljedelskega društva dr. Mitrovič in dr. Ratkovič, bivši tajnik glavne zadrugne zveze dr. Ludovik Prohaska, ki je zastopal zvezo jugoslovanskih agronomov ter zvezo zdravstvenih zadrug, zastopnik zagrebske oblasti ing. Kovačević, zastopnik vrbaskeske oblasti ing. agr. Lazar Marković, zastopnik srbskih obrtniških zadrug Drago-ub Gjurkovič in drugi.

Po pozdravih posameznih delegatov je predsednik kongresa predlagal udanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Aleksandru I. v Belgradu ter pozdravni brzojavki ministru dr. A. Korošcu v Belgradu kot svojemu predsedniku in ministru dr. Otonu Frangešu.

Predsednik je nato prečital mnogoštevilne pismene pozdrave kongresu. Med drugimi brzojavke Internacionalne zadrugne zveze v Londonu Centrale poljedelskih zvez v Švici, Državne zveze nemških poljedelskih zadrug v Berlinu in druge. Predlagal je tudi brzojavni pozdrav načelniku mednarodnega urada dela Albertu Thomasu. Predsednik je nato prečital še oprostilni pismi ministrov dr. Antona Korošca in dr. Frangeša, ki sta bila zadržana v Belgradu.

Pozdravi zastopnikov

Po otvoritvi kongresa je pozdravil zbrane zadrugnike predsednik Delavske zbornice g. Melhior Čobal kot domačin zborovalne liše. Poudaril je, da zadrugništvo podcenjuje produkcijo, konsum in kredit. Za njim je toplo pozdravil kongres zastopnik vel. žup. dr. Andrejka.

Oblastni komisar dr. Natlačen je poudarjal: **Važnosti zadrugništva se naša oblastna samouprava v popolni meri zaveda, kar je tudi v dejanju dokazala.** Zadrugništvo je slovenski narod gospodarsko osvobodilo in naša želja je, da bo osvobodilo tudi vse Jugoslovane in jih privedla do konsolidacije. S tega stališča smo veseli, da se kongres Glavne zadrugne zveze vrši v središču ljubljanske oblasti.

Prav toplo je pozdravil kongres zastopnik ljubljanske mestne občine g. nadsvetnik Jančigaj.

Predsednik zbornice za TOI g. Ivan Jelačin ml. pa je naglašal, da je tokrat morda prvič, da se udeležijo zastopnik trgovskih krogov zadrugne zborovanja. Toda današnje trgovstvo ni več na nekdanjem ekskluzivnem stališču, temveč ve ceniti napore slehernega za povzdigo narodnega gospodarstva in blagostanja, zlasti ve ceniti zasluge zadrugništva. V nadaljnjem govoru g. Jelačin izraža željo, da bo agrarna banka nesebično delovala za povzdigo našega kmetijstva in kmetijskih zadrug.

Z velikim aplavzom in navdušenjem so zadrugniki sprejeli pismo poljedelskega ministra dr. Frangeša, ki ga je na zborovanju prečital njegov zastopnik inspektor Miloš Stibler. To pismo smo priobčili že v nedeljo. — Pomemben je bil pozdravni govor dr. Ludvika Prohaske, ki je sporočil, da so jugoslovanski agronomi na svojem zadnjem zborovanju sprejeli resolucijo, da naj vsak agronom v svojem okrožju ustanovi vsaj eno zadrugo.

Za govori in pozdravi še nekaterih delegatov so sledili referati.

Deset let Glavne zadr. zveze

Ing. Ivan Varga, inspektor Glavne zadrugne zveze v Belgradu, je imel slavnostno predavanje o desetletnici obstoja in dela Glavne zadrugne zveze.

Zadrugništvo v Jugoslaviji ni od včeraj. Nacionalni momenti so se pri snovanju zadrug združili s socialnimi momenti. Nacionalna in gospodarska samostojnost našega naroda je bila tedaj najaktualnejši problem ter končni in vrhovni cilj vsakemu naporu javnega življenja in tudi zadrugništva. Zlasti velja to za one kraje, ki so pripadali prej avstro-ogrski monarhiji. Predavatelj se je z mnogimi citati in navedbami izkazal kot dober poznavatelj zgodovine slovenskega zadrugništva. Med drugim je tudi navajal dr. Kreka.

Ze prvo leto po prevratu so se jugoslovanske zadrugne združile v Glavno zadrugno zvezo, katere ustanovni občni zbor se je vršil 14. junija 1919 v Belgradu pod predsedstvom

bivšega ministra narodnega gospodarstva Sime Lozaniča. Kot predsednik pa je bil izvoljen sedanji minister dr. Anton Korošec.

Zgodovinsko važna je tudi anketa, ki se je vršila dne 13. in 14. septembra 1924 v Belgradu pri kmetijskem ministru na poziv tedanjega kmetijskega ministra dr. Kuloveca. Anketa je sklenila osnivanje centralne zadrugne banke v zadrugni obliki in na zadrugni podlagi. Tudi z idejo osnovanja Privilegirane agrarne banke, ki je nastala ravno v desetem letu obstoja in dela zveze, se je Glavna zadruga zveza bavila že od početka. Stalno pričakovanje zadrugništva pa je, da se uveljavi edinstveni zadrugni zakon.

Zadruga in zadr. zakonodaja

Ravnatelj Zadrugne zveze v Ljubljani dr. Joža Basaj je podal nato krasen referat o »Zadrugah in zadrugni zakonodaji.«

Za zadrugništvo je državna zakonodaja zelo pomembna. Ugodna in zadrugništvu naklonjena zakonodaja lahko pomeni Hermesove peruti za mogočen razmah in napredek zadrugništva, dočim zadrugništvu nenaklonjena zakonodaja lahko mrtvi vse zadrugno življenje.

Anglija, klasična dežela konzumnega zadrugništva, je s svojim najstarejšim zadrugnim zakonom »Provident and Society Act« dala zadrugništvu zdrav temelj. Tudi v Nemčiji je bil zgodaj po zaslugi Schulze-Delitzscha udarjen temelj za svoboden, zdrav in neoviran razvoj zadrugništva s pruskim zadrugnim zakonom. Zadrugništvo je rešilo nemško kmetijstvo pogina in ga usposobilo za vrednega tekmeča najnaprednejših dežel. Francija nasprotno nima zadrugne zakonodaje. Tam se zadrugne snujejo v oblikah delniških družb z majhnimi delnicami ali kot privatne družbe. Produktivno obrtniško zadrugarstvo pa je v Franciji po mnogih dragih in lepih poskusih večji del propadlo. Vzrok je v pomanjkanju solidne zadrugne zakonodaje.

Zadrugništvo v naši državi ima sicer za seboj primerno zadrugno zakonodajo, trpi pa radi njene neenotnosti, ki je v posameznih pokrajinah popolnoma različna. V naši državi so zadrugne v štirih popolnoma različnih zakonskih področjih s popolnoma različnimi zadrugnimi zakoni.

Razumljiva je z ozirom na to veliko razliko v zakonodaji težnja vseh zadrugnikov in zadrug v državi, da se predvsem za ves teritorij kraljevine uveljavi enoten zadrugni zakon in da se jim nudijo enake ugodnosti pod enakimi pogoji. Reprezentant te težnje je od svojega obstoja dalje Glavna zadruga zveza.

Ni še kronan z uspehom desetletni napor Glavne zadrugne zveze za unifikacijo zadrugne zakonodaje od M. Stiblerjevega načrta iz l. 1922. pa do zadnjega načrta Glavne zadrugne zveze, ki so ga letošnjo pomlad ponovno še predelale slovenske zadrugne zveze, na katerega so se na zadnjem glavnem zborovanju združile vse zadrugne zveze v državi in ki se nahaja sedaj pri kmet. ministru.

Ta načrt zahteva: zadrugne vseh vrst in poklicev, kmetov, obrtnikov in delavcev naj se uredijo z enim skupnim zakonom o gospodarskih zadrugah. Zal ne more načrt obsejati tudi uradniških zadrug, ker se ne dajo podrediti enotnemu zadrugnemu zakonu radi svojega privilegirane položaja.

Glede zadrug za poljedelski kredit je postal položaj nejasen radi ustanovitve Privilegirane agrarne banke in ukinitve ravnateljstva za poljedelski kredit. Za zadrugne pa bo najboljša rešitev ta, da zahtevajo same podreditev pod obči zadrugni zakon.

Takoj po vojni se je napravilo mnogo napak. Mesto, da bi se vzele za podlago svobodne zadrugne s privatno inicijativo, so se delali najprej poskusi s posebnimi tipovi zadrug za poljedelsko obnovo. Ko te niso uspeli, je sledil drug poskus z angažiranjem velikih državnih sredstev v svrhu kolonizacije. To so bile kreditno-nabavljalne zadrugne »Agrarne zajednice«. Ker tudi niso postale zaželjeno ljudsko gibanje, je sledil še tretji poskus z zadrugami za poljedelski kredit, potem katerih naj bi se za kreditne potrebe poljedelstva dalo cele pol milijarde državnih sredstev.

Pravo zadrugništvo, ki naj res postane ljudsko gibanje, ljudski spas, more temeljiti edino na svobodi, demokratizmu in privatni inicijativi. Druga zahteva ob priliki zakonitve enotnega zadrugnega zakona je pa ta: minimum formalnosti in stroškov pri ustanovitvi zadrugne in minimum uradnih poslov z raznimi oblastmi tekom obstoja in delovanja zadrugne. Saj tvori zadrugne predvsem mali ljudje.

Ustanovitev zadrugne je treba olajšati, minimum stroškov in poslov z raznimi oblastmi pa zahtevamo tudi za delo zadrugne, kakaj druga bo v glavnem vedno navezana le na vodstveno delo moralno in intelektualno višje stoječih kmetov.

Tretja zahteva napram zadrugni zakonodaji pa je ta, da mora zakonodaja odstraniti vse ovire in zagotoviti nemoteno delo zadrug. »Zadrugništvo prosto pot!« mora biti načelo naše zadrugne zakonodaje. Zadrugni zakon naj bi imel že sam določbe o davčnih ugodnostih, o taksonih oprostitvah, o poštinskih prostosti, o prednostnih zadrug pri državnih in samoupravnih dobavah in delih itd.

Poleg občega zadrugnega zakona je za zadrugništvo in njega razvoj največjega pomena davčna zakonodaja in to tem bolj, če zadrugni zakon sam ne obsega davčnih ugodnosti za zadrugništvo. Odbiti je treba ugovor, da zadrugništvo ni upravičeno do davčnih ugodnosti. Zadrugne nimajo namena delati dobiček, temveč le pomagati svojim članom do davčnih ugodnosti. Vsi člani zadrugne pa so davčni subjekti in čim bolj uspevajo ti, tem znatnejšo davčno moč predstavljajo. Davčni erar bi imel tudi pri popolni oprostitvi zadrugništva od davkov le dobiček od tega. To je upošteval tudi enotni davčni zakon, kot ga je sklenila bivša narodna skupščina in je dal zadrugništvu pod pogojem občestnosti prosto pot. Zal so bile pozneje nekatere ugodnosti z novelo k temu zakonu ukinjene, tako je uvedena rentnina na zbiranje in organiziranje malih ljudskih prihrankov. Istočasno se je s to novelo napravila velika krivica zadrugnim zvezam, ki fungirajo kot centrale večjega števila kreditnih zadrug. Te zveze so sicer oproščene družbene davka, na drugi strani pa so udarjene s stokrat težjim rentnim davkom, kakršnega po obstoječem davčnem sistemu ne plačuje nobeno dobičarsko podjetje. Te zveze so sedaj najbolj krivično obdavčena podjetja, ker se jim na račun rentnega davka jemlje nič manj kot 50 odstotkov njihovega bruto dohodka.

Predavatelj pričakuje, da bo vlada to krivico popravila in osvobodila zadrugne zveze za njihove depote pri bankah 6 odstotnega rentnega davka, ker je to isti denar, ki je že plačal rentnino pri zadrugah.

Tudi takšna prostost ima nalogo, da pušča zadrugništvu prosto pot. Takšni zakon pa je nekoliko nejasen in oblasti, zlasti v Sloveniji, niso dolgo priznavale v posameznih slučajih takšne prostosti, ki bi zadrugam šla po namenu zakonodajavca. Saj je na primer trajalo dve leti, da je šele s posebnim sklepom finančno ministrstvo razločilo oblastem v Sloveniji, da so zadolžnice zadrugnikov, bodisi na osebno poročilo, bodisi na vknjižbo na njihova posojila pri zadrugah takse proste.

Enako važna za neovirano delo zadrugništva kot takšna je tudi poštinska prostost. V Avstriji zadrugništvo je ugodnosti ni imelo, pač pa v Srbiji. Po zedinjenju je bil srbski zakon glede poštinske prostosti razširjen na vso državo. Poštinske prostosti so deležne le one zadrugne, ki delajo. Zadrugne, ki ne delajo, avtomatično te ugodnosti niso deležne. Tudi obrtni zakon mora dajati zadrugništvu prosto pot. Zadrugne naj se izvzamejo od onih določb obrtnega reda, ki so namenjene zaščiti obrtnika in njegovo obrt in zaščiti javnosti, nimajo pa nobenega pomena za zadrugne, ki poslujejo le s svojimi člani. Priznati je treba seveda, da nimajo pravice do te ekscentnosti one zadrugne, ki poslujejo vseprek tudi z nečlani.

Pri dveh panogah ima naše zadrugništvo prav poseben pomen za bodočnost. To sta živinoreja z mlekarstvom in pa vinogradništvo. Trgovina in promet z mlekom, povzdiga živinoreje ter trgovina in promet z vinom naj se uredijo s posebnimi zakoni enotno za vso državo v korist produkcije, prometa in konsumentov. Naši mali živinorejci in naši mali vinogradniki se morajo za skupno izboljšanje gospodarstva in za skupno predelavo ter vnovčenje svojih pridelkov združiti v gospodarske zadrugne.

Svoja izvajanja je dr. Basaj zaključil: »Prosimo samo to, naj blagovoli kr. vlada pri vseh gospodarskih in socialnih zakonodajih imeti polno zaupanje v mogočno zadrugno gibanje in pravilno upoštevati ter ocenjevati plemeniti idealizem in vztrajne napore zadrugnih delavcev in organizacij!«

Zadrugništvo - nov gosp. sistem

Ing. Vojislav Djordjevič (Belgrad) je nato predaval o zadrugništvu kot gospodarski šoli. Osnova sedanjega sistema gospodarstva in življenja je liberalna šola, ki pušča svet takšen, kot je, se ne trudi reformirati ga in pozna prav za prav en sam princip: svobodno konkurenco. Zgodovina velikih pokretov pa nas uči, da teh pokretov niso pričeli učeni ljudje, temveč mali, priprosti ljudje. Veliko kreditno zadrugništvo v Angliji je nastalo v mali vasi in osnovalo ga je 22 tkalcev. Enak je bil tudi začetek produktivnih zadrug v Franciji.

Ekonomsko-liberalna šola ima svoje pristaše, ki so prepričani, da ni možen noben drug družabni red kot tak, ki je zgrajen na pravih ekonomsko-liberalnih šol. Zadrugništvo pa je pokazalo, da je možno še nekaj drugega. Ono ve, da je v pravih ekonomsko-liberalnih šol nekaj, kar se ne ujema prav, da nekaj ni v redu v družbi, ki na teh pravih sloni. Končno so spregledali tudi znanstveniki zadrugništvo kot sistem. Zadrugništvo je prodrlo! Drug njegov nasprotnik je poleg kapitalizma socializem z vsemi svojimi radikalnimi izrodki. Toda tudi on ne bo odrešil človeštva, tako, kot ga ne bo kapitalizem. Dandanes že imamo mnogo znanstvenikov, ki odklanjajo liberalne doktrine in sprejemajo zadrugno misel. Zadrugne res da nimajo one preteklosti kot kapitalizem, nimajo pa za seboj tudi one bede in trpljenja, ki ga je zapustil kapitalizem na svojih pohodih, oprt na principe liberalno-ekonomske šole. Zakon liberalno-ekonomske šole:

»Laissez faire, laissez passer!« in princip svobodne konkurence dajeta, obenem z zakonodajo, enemu gole roke, drugemu pa kladivo, in ju pustita tekmovali. Na eni strani osiromašujejo množice, na drugi strani pa se koncentrija vse premoženje v rokah redkih posameznikov. Zadrugništvo ne misli tako, kot kapitalizem, da vodi beda k dobremu, temveč, da more zlo roditi le zlo.

Ker kapitalisti čutijo veliko nevarnost, ki jim preti v zadrugništvu in ker ga ne morejo ubiti s svojo svobodno konkurenco, postopajo drugače: silijo sami v zadrugne in jih skušajo potem prevzeti. Načelo bodi: s parasiti ven iz zadrug! Zadrugne zadrugnikom!

Principi zadrugne organizacije

Delegat Nikola Jagatić (Zagreb) je predaval o temi »Sodobni principi zadrugne organizacije«. Izvajal je v glavnem: Reiffeisen je l. 1865 rekel, da nasproti novemu teoretiziranju tedanjega časa ni druge pomoči, kot da se mora osnovati organizacija, zgrajena na krščanskih načelih, organizacija, ki more na znotraj mirno in bratsko zvezati vse sloje naroda, da se odpravi vladajoča beda. Dejstvo je, da so v naši državi oči ogromne večine malih ljudi uprte v zadrugništvo. Ves narod išče zaščito zadrugništva.

Individualizem ali gospodarski liberalizem pretirano naglašuje pravice posameznika ter zanikaje solidarnost ljudi. Princip trgovca Legendra: »Pustite, naj dela vsak, kar hoče,« je dovedel družbo v veliko borbo za obstanek, v kateri so ekonomsko slabejši propadli pred pravico močnejših. Kapitalistični sistem je poganski sistem. Dovedel je do tega, da je na eni strani majhno število močnejšev, na drugi strani pa so milijoni izrabljenih in potlačanih. Profit je končni cilj in namen kapitalizma. Vsa družba in vse človeštvo mu je pa vredno samo toliko, kolikor more služiti njegovim interesom.

Kapitalizem je izzval pokret nasprotne skrajnosti, to je socializem in vse njegove oblike. Sistem, ki ga propagira, da naj bo država lastnica vsega kapitala, posameznik pa naj ne bi imel pravic, ne odgovarja naravnim zakonom in je njegovo nemoč priznal Lenin sam z besedami: »Boljševizma ne moremo ustvariti v celoti, ker nimamo boljševikov.«

Tudi zadrugništvo ima svoje zakone. Zadrugništvo je v sredi med socializmom in individualizmom, ni pa kompromis med obema. V zadrugnem sistemu je svobodna družabna skupnost, ki stremi za tem, da se zboljšajo gospodarski cilji, socialno, kulturno in moralno stanje posameznikov, združenih po svojih malih močeh, ki pa se družijo v prometu v eno samo veliko moč. Zadruga se upravlja po gospodarskih načelih v obliki organizacije dela. Ona dela brez namena za dobičkom. Članstvo in kapital pa sta pri njej spremenljiva. Zadruga bazira na principih samopomoči in vzajemnosti. Govornik nato še poudarja važnost, da zadrugništvo skrbi redno tudi za svoj naraščaj.

Zadrugno šolstvo

Inspektor kmet. ministrstva g. Miloš Stibler je imel referat o našem zadrugnem šolstvu in sredstvih za njegovo pospeševanje. Izjavil je v glavnem: Ni dvoma, da je že sama čisto kupčijska stran zadrugništva s svojimi kupčijskimi uspehi morala vplivati na zadrugno propagando in zadrugno šolstvo. Vendar pa kupčijska stran sama ni in ne sme biti glavni razlog za propagando in za ustvarjanje zadrugnega šolstva. Gledati je treba, kako naj se spremenijo mentaliteta ljudi, ki prihajajo v zadrugništvo. Prej je veljalo načelo: »Homo homini lupus!« Zadrugništvo pa ima nalogo, da to mentaliteto spremeni. Zadruga spaja na krasen, prekoristen način egoizem z altruizmom. V tem je zadrugniška mentaliteta, ki je ne označuje samo kupčijska stran zadrugne. Najbolše sredstvo za privzgojitev take mentalitete pa so redne, stalne zadrugne šole, ki obravnavajo obe strani zadrugništva: čisto kupčijsko in drugo čisto idejno.

Za dobro vodstvo zadrugnih podjetij in zadrugnega gibanja so zadrugnim zvezam predvsem potrebni dobri revizorji in dobro uradništvo, ki pozna zadrugniško delo. Ni danes naroda z dobro razvitim zadrugništvom, toda brez zadrugnih šol. V Evropi obstoje že celo visoke zadrugne šole. V Jugoslaviji imamo poleg kmetijskih fakultet še zadrugno šolo v Ljubljani in v Zagrebu. V kratkem jo bomo dobili tudi v Belgradu, Skoplju in Sarajevu in morda celo višjo zadrugno šolo v Belgradu.

Predavatelj je zaključil svoja izvajanja sledeče: Drugo desetletje dela Glavne zadrugne zveze naj bo posvečeno zadrugnemu šolstvu in upati je, da bomo mogli na drugem jubilejnem kongresu pokazati na naše razvite zadrugno šolstvo in njegove pozitivne uspehe.

Naše agrarno zadrugništvo

G. Marin Glavina (Novi Sad) je v svojem referatu obširno razložil pomen in potrebo agrarnih zadrug za naše kmetoske prebivalstvo. V dokaz za to je navajal vse veliko delo, ki so ga agrarne zadrugne izvršile v Vojvodini. Tam so zgradile 14.680 hiš in posedujejo 526.591 katastralnih juter zemlje. Bogastvo kolonistov Vojvodine je v pretežnem delu zrastle iz dela agrarnih zadrug, tako živinorejskih, mlekarških, kreditnih, zlasti pa

Sveta življenje in vrvenje

Vodilne osebnosti na letošnjem nemškem katoliškem shodu, ki se vrši te dni v Freiburgu (Breisgau). Od leve na desno: bivši kancler dr. Marx, nuncij Pacelli in badenski državni predsednik dr. Schmitt.

Konec romantike tudi v Ameriki?

Vsak tujec, ki pride v Združene države, takoj opazi, da so tamkaj odnosi med obema spoloma docela drugačni nego v Evropi. Zena uživa izredno veliko spoštovanje in predprave, na drugi strani je pa pri vsem tem nekako osamljena in prepuščena sama sebi.

Američan je kot soprog občudovanja vreden. Za svojo ženo dela in se trudi, ne da bi zahteval, da bi ona z njim delila njegove skrbi: večinoma se njej niti ne sanja o njegovih težavah. Če je bogat, ji piše čeeke, če pripada delavskemu stanu, ji prinese ves svoj zaslužek. Čuti se srečnega, če more svojo ženo obdati s čim večjim razkošjem ter si prizadeva, da jo obvaruje pred vsemi neprijetnostmi življenja. Zena vtelesuje zanj srečo, eleganco in kulturo. Sam je skriti pridobivajoči element. Poprečni Američan se ravna nasproti ženam, kakor se je ravnal don Quichote nasproti svoji Dulcineji. Njegov nagon mu velevala, da je ženski vsikdar v pomoč in da stori zanjo vse neprijetne opravke. In to ne samo za svojo ženo ali sestro, marveč za vsako žensko sploh, ne da bi imel pri tem kakršnekoli sebične namene.

Toda dasi Američan rad dela za svojo ženo in jo obožuje, ji pa vendar ne dela rad družbe. Moža ves dan in globoko v noč ni doma. Mož, ki ne bi ves dan garal v svoji pisarni, bi samega sebe smatral za onečaščenega. Zene so torej napol zapuščene, a pri tem je med njimi mnogo lepih in inteligentnih. Evropejec obeduje doma, pa naj je pot še tako dolga. Američan pa v 20 minutah poje v klubu, čita svoj list in se nato vrne v pisarno.

Običajna zgodba baletne plesalke

Iva Vapenik, hči praškega fotografa, izredna krasotica, je dovršila najprej gimnazijo, nato pa vstopila v baletno šolo praškega Nar. gledišča. Tedanji intendant, narodnosocialistični poslanec dr. K., se je zaljubil v dekle in ji obljubil, da se bo ločil od svoje žene in se poročil z njo. Razmerje je trajalo dalj časa, toda zmagala je slednjič zakonita žena s svojima dvema otrokoma in pregovorila dr. K.-a, da razmerje s plesalko razdere. Te dni je dr. K. povabil Ivo Vapenik na pogovor v svojo pisarno, kjer je bila navzoča tudi K.-ova žena. Ko se je pogovor končal in je Vapenikova odšla iz pisarne, si je v predstavi vpričo dr. K.-a pognala kroglo v glavo. Rana je težka, vendar ji upajo rešiti življenje. Dr. K., ki je bil eden najodličnejših poslancev narodno-socialistične stranke, je odložil svoj mandat in s svojo družino zapustil Prago.

Anatol Lunačarski, ruski ljudski komisar za prosveto, ki je te dni odstopil.

Strašna nesreča na morju

V Tihem oceanu je blizu kalifornijske obale petrolejski parnik »T. C. Dood« v gosti megli zadel ob obalni parnik »San Juan« in ga tako poškodoval, da se je potopil v teku 5 minut. Na parniku je bilo 45 mož posadke in 54 potnikov. Utonilo je 65 oseb. Vso noč so se slišali obupni klici na pomoč ljudi, ki so se oprijeli razbitin in se z zadnjimi močmi borili za življenje. Tudi kapitan parnika »San Juan« je utonil.

Često ima tudi žena svoj poklic; če ne, pa hodi v ženski klub. Ženskih klubov je v Ameriki nešteto in je malo žena, ki ne bi bile članice kakšnega kluba. Ti klubi imajo svoje salone, čitalnice, literarne in umetnostne odbore. Skupne južine (lunch) v teh klubih se imenujejo »hans parties« — kokošiji sestanki, kakor se v moških klubih imenujejo lunchi »stags dinners« — jelenji obedi.

Posledica klubskega življenja je izredna solidarnost med ženskami. Med Američankami ni medsebojne ljubosumnosti, marveč se imajo zelo rade in drže skupaj. Zato pa ni opaziti skoraj nikakega prijateljstva med moškimi in ženskami in preko tedna je redko kdaj videti, da bi šla skupaj moški in ženska.

Pri mlademu rodu je pa opaziti preobrat, ki ga povzroča skupna vzgoja dečkov in deklic. Mladi mož ženske, s katero se je skupaj šolal in vzgajal, ne smatra več za nekako božanstvo. S tem se oddaljuje od viteškega predanja. Je pač težko ravnati nasproti dekletu, s katerim delata iste latinske naloge, kot nasproti daljni, nedosegljivi Dulcineji. Morda doživimo v 20 letih čisto drugo Ameriko. Verjetno je, da bosta potem ameriški mož in žena iskreneje živela med seboj. Že se sliši, da žele ponekod odpraviti izključno moške in izključno ženske klube in jih nadomestiti s skupnimi klubi — coclubs. Morda bodo Američani razvili nove odnose med obema spoloma, ki bodo ozdravili sedanjo krizo v razmerju med možem in ženo ne samo v Ameriki, marveč tudi v Evropi.

General Bubnov, naslednik Lunačarskega.

Česa ne zmore gramof. plošča

Andreju Piwnickemu v Lidi na Poljskem se gospodarsko ni godilo prav nič dobro in vse njegovo upanje so bili številni bogati sorodniki v Ameriki. Toda žal — vse njegove pogoste pismene prošnje so le malo zalegle in le tod in tam je kanil posamezen dolar, ki je bil kakor kaplja vode na razgremo železo. Tedaj se je odločil za čisto ameriški poizkus. Šel je v Varšavo in vprašal, koliko bi stala naprava gramofonske plošče in 12 kopij. Reklji so mu, da 400 zlotov. Piwnicki je spraskal skupaj zadnji denar in s pretresljivim glasom govoril v aparat tako-le: »Dragi sorodniki! Vse moje pismene prošnje so ostale zaman. Pisma vsekakor ne morejo tako odkriti mojih težkih skrbi kakor moja živa beseda, ki jo boste čuli v gramofonu. Iz mojega glasu morate spoznati, v kako obupnem položaju se s svojo družino nahajam, kako zelo potrebujem vaše pomoči. Spomnite se torej svojega sorodnika v stari domovini in ne dopustite, da bi moral od lakote umreti!« Ob sklepu je dodal Piwnicki še pozdrave za svoje ameriške znance in prijatelje in pripomnil, da bi tudi pomoči od njihove strani ne zamedel. — Ko so bile plošče gotove, jih je Piwnicki takoj poslal svojim sorodnikom v Ameriko. Uspeh je bil popoln: Piwnickemu je od vseh strani deževalo dolarjev v hišo; stric iz Bostona pa mu je poslal vozni listek za potovanje v Ameriko s celo družino z opazko: »Tako modrim glavam v Ameriki ne more izpodleteti.«

Spiritist zastrupil mater

V Londonu imajo senzaionalno kazensko razpravo. Obtoženec je pisatelj Rihard Corbett, ki je z morijem zastrupil svojo mater, brezupno bolno — imela je raka. Corbett pravi, da je to storil iz ljubezni do matere, da bi jo rešil bolečin. Sklicuje se pa tudi na to, da mu je duh njegovega pokojnega očeta, katerega je bil vprašal za svet, odločno velel: »Odreši svojo mater kakor hitro mogoče!« Po izvršenem činu se je Corbett sam izročil policiji. Zanj bosta pričala znani pisatelj detektivskih romanov Conan Doyle in pisatelj H. G. Wells. Conan Doyle je zadnja leta voditelj angleških spiritistov ter hoče sodišče prepričati, da je Corbett ravnal pod vtisom očetovega ukaza in da je bila njegova dolžnost, da je ta ukaz izvršil. (Kakor se vidi, postaja špiritizem splošno nevaren.)

Metuzalem med drevesi

V svetišču boginje Vakemasahime v Karasakiju na Japonskem stoji smreka, ki so jo vsadili začasa cesarja Jonel-a (629—641), tako da je sedaj stara približno 1300 let. Opevali so jo mnogoštevilni japonski pesniki. Drevo so nameravali odgojiti kot pritlikavo; v teku stoletij pa je vendar zrastle 12 metrov visoko. Vejevje se razširja 80 do 100 metrov daleč in pokriva 60 arov. V oporo vejevju so postavili 380 lesenih in kamenitih opor; nekatere veje so zavarovali celo s strehami. Romarji drevo zelo časte, a se ga ne smejo dotakniti, marveč pobirajo le odpadle igle v spomin.

Znamenita igralka žrtve kokaina in morlija

Dunajsko igralko Marijo Orsko je v nekem berlinskem hotelu napadla besnost ter so jo morali oddati v blaznico. Orska se je bila udala kokainu in morfiju in začela živno propadati. V zadnjem času se je zdavila in je imela v kratkem zopet nastopiti na odru. V petek pa je zopet nekako došla do omamil in v soboto zjutraj je v spalni srcaji kričela in besno udrla na hotelski hodnik. Vsa prizadevanja zdravnika, da bi jo pomiril, so bila brezuspešna, nakar so jo z rešilnim vozom odpeljali v blaznico Wittenau pri Berlinu.

Luč, ki kuha in peče

Italijanska vlada je odkupila patent za čisto nov način kuhanja. V aparatu se kuha in peče s svetlobnimi žarki in ta aparat naj postane kuharski lonec italijanskega ljudstva. Prihranki in druge ugodnosti, ki jih prinaša aparat, so dejansko največjega pomena. Aparat se more priklopiti na električni tok ali pa na plin. Sestoji iz železne pečice, ki ni večja, nego so pečice na štedilnikih. V notranjosti pečice so napeljene cevi, ki prevajajo barvasto luč za obsevanje mesa in vsakih drugih jedi. Jedi se skuha, spečejo ali zvarijo brez vode ali masti v svojem lastnem soku, ostanejo sočne in lepo dišeče. Strokovnjaki so ugotovili, da so s svetlobo pripravljene jedi redilnejše in zdravejše nego na običajen način pripravljene. Če se položi v pečico zrezek, je v par minutah na najizbornejši način pečen. Klobase se položijo v pečico kar na krožniku in so v najkrajšem času skuhanne ali pečene. Polivanje in preslanjanje raznih pečenk popolnoma odpade; prižgati se jedi v tem aparatu sploh ne morejo. Na plinu ali elektriki prihranimo 60%, razen tega odpade čiščenje črnih loncev in ponev. — Torej idealna kuhinja — če je vse res. Kdaj jo bo dobiti tudi pri nas?

Rekord v polarnem ledu

Ledolomilec »Sedov« je od Franc Jožefove dežele prodiral v smeri Morja kraljice Viktorije in dosegel 82.14 zemeljske širine. To je nov rekord za polarne vožnje z ladjo. Dosedanji rekord je postavila italijanska ekspedicija vojvode Abruskega l. 1899. z ladjo »Stella Polare«, ki je dosegla širino 82.04.

Keith Roach, angleški guverner v Jeruzalemu in Hussein i Mufti, predsednik vrhovnega mohamedanskega sveta v Jeruzalemu, ki velja kot prvi povzročitelj krvavih dogodkov v Palestini.

Samo še po zraku!

Američani bodo kmalu dali slovo zemlji in vodi ter potovali samo še po zraku. Tako pripovedujejo potniki iz »Zeppelina«, da niti eno uro niso bili brez spremstva ameriških letal, ko so pluli nad Ameriko. V vsakem večjem mestu jih je sprejel cel roj letal; v San Francisku jih je bilo sto, v Los Angeles nad 50, enako v Kansas-City. Vsak bogatejši Američan ima že svoje lastno letalo in potuje v lastni deželi le še po zraku.

Most čez Rokavski preliv

Ameriški inženier Cleve F. Shaffer v San Franciscu je izdelal načrt za premostitev Rokavskega preliva. Stroški bi znašali okroglo 2 milijardi dolarjev, torej znatno manj nego nameravani tunel. Po Shafferjevem načrtu bi se v plitkejši vodi postavili močni stebri, nad globinami pa bi se zasedrali ogrmoni pontoni, preko katerih bi se speljala železniška proga. Proga bi bila položena tako, da bi se dala za prihod ladij odpirati. Poleg dvotirne proge bi tekla široka cesta za avtomobile. Most bi se dvigal 18 metrov nad morsk gladino.

Smešnice

»Torej niste poročeni?« so vprašali mladogospodično.

»Ne in se tudi ne nameravam poročiti. Kake razlike pa bi itak tudi potem ne bilo v mojem življenju.«

»Kako menite to?«

»Imam papagaja, ki vse jutro psuje, imam psa, ki vse popoldne reči, in imam mačko, ki je vse noči ni doma.«

*

»Ali bi radi govorili z gospodom ravnateljem poslovno ali zasebno?«

»Kakor se vzame — prišel sem namreč zasnovati njegovo hčer.«

*

»Mamica, kakšen ptiček pa je to?«

»Čizek.«

Majdica si ptička in ime dobro zapomni. Naslednje popoldne se zopet izprehaja z mamico in zopet opazi ptička, ki skaklja po stezici. »Mamica, kakšen ptiček pa je to?«

»Čizek.«

Majdica zamišljena pomolči, potem pa pravi: »Mamica, ali more biti čizek tak, kakor se mu ravno zljubi?«

*

V meščanski šoli: »Helena Kozamernik, ali mi veš povedati, zakaj je nastala trojanska vojna?«

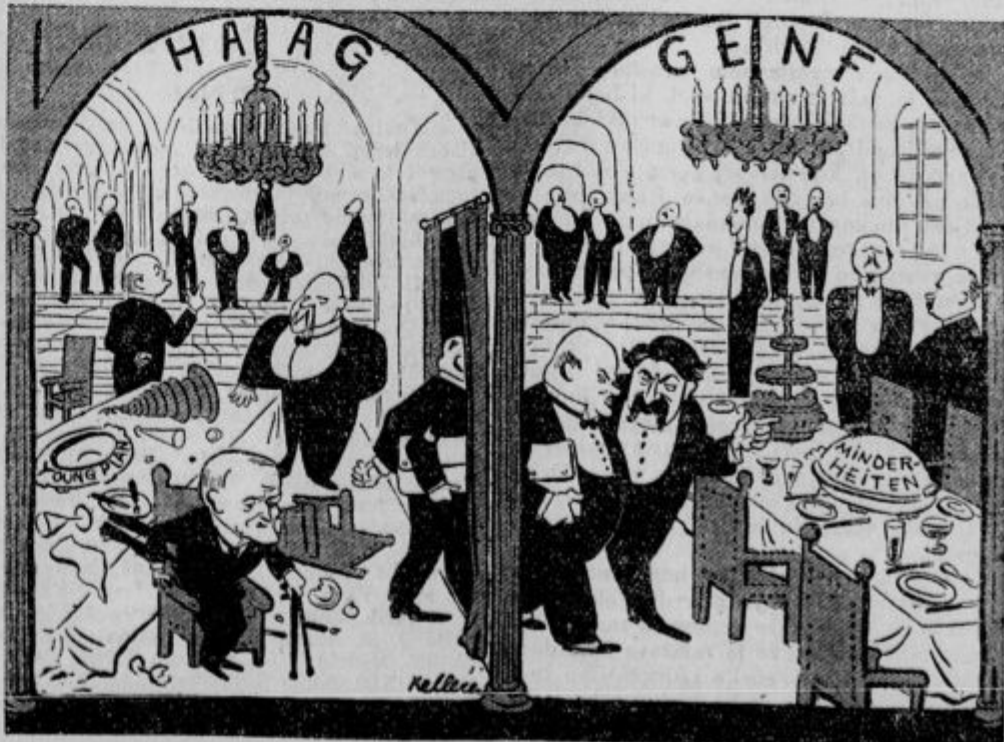
»Zaradi ženske, gospodična.«

»Kako se je imenovala ta ženska?«

»Učenka molči.«

»Tako vendar kakor ti!« — smehljaje pomaga učiteljica.

»Kozamernik tedaj, meni začudeno dekle dekle.«

MALI OGLASI

Vaša drobna vrstica 1-50 Din ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši oglas 5 Din. Oglasi nad deset vrstic se računajo višje. Za odgovor znamko! — Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo.

Službe iščejo

Absolvent 4. g. r. marljiv in vreden, išče primerne službe na pošti ali kje drugje. Naslov v upravi »Slovenca« pod: Pošta — Celjako.

Službo služe skladiščnika ali kaj sličnega iščem. Vložim kavčijo. Ponudbe na upravo pod značko »Služba 5«.

Službo dobe

Mizarski pomočnik dobrega sprejem. Hrana in stanovanje v hiši. — Grom Ignacij, mizarstvo, Vrhnika.

Trgovski pomočnik za večjo delikatno trgovino v Ljubljani — se išče. Ponudbe je poslati na upravo Slovenca pod značko »Vodja delikatne« št. 9560.

Preddelavca ali polirja potreba in spretnega — potrebuje gradbeno podjetje »Prohoda«, Krekov trg št. 10, I. nadstr.

Išče se dekle k dvema osebama, stara 18—20 let, katere ima veselje priučiti se kuhati. Poizve se v upravnistvu »Slovenca« pod št. 9570.

8 tesarjev zvezanih pri opažih za mostove, in več dobrih betonarjev sprejme stavbenik Tomazič — škofja Loka.

Gospodinja kuharica samostojna, izkušena ter trezna in poštena, starejša, za večje posestvo, se sprejme takoj. Plača dobra po dogovoru. — Ponudbe z navedbo dosežanj zaposlitve na Ivan Šteh, Videm — Dobropolje.

2 gaterista z dolgoletno prakso v žaganju hrastovine se sprejmeta pri J. Pogačnik, — škofja Loka (ob kolodv.).

Kolonijal. veletvrška išče vpeljanega agilnega zastopnika za mesto Ljubljana. Dobre reference. Ponudbe pod št. »181«.

Vežilje izvežbana za belo vezenje in filet sprejem takoj proti dobri plači in tudi hrani in stanovanju. Ponudbe z navedbo zahtevkov na upravo lista pod »Vežilja« št. 9317.

Plevica se išče za na vrt. Vrtarstvo Šimenc, Lepi pot.

Strojni inženir in strojni tehnik se išče. Javijo naj se samo sposobni, mladi in neoženjeni gospodje, ki reflektirajo na stalno mesto. Ponudbe pod »Vesten« na upravo »Slovenca« št. 9557.

Kupimo

Parni kotel z malo armaturo 25 do 40 m² kurilne ploskve, se kupi. Ponudbe pod »Dobro ohranjen kotel« na upravo »Slovenca« št. 9556.

Fižol

kupuje vedno po najvišjih dnevnih cenah **FRAN POGAČNIK**, Ljubljana, Dunajska cesta, nasproti mitnice.

Prodamo

Puhasto perje kg po 38 Din razpošiljam po povzetju najmanj 5 kg. Potem čisti beli puh kg po 300 Din. L. Brozović, kemiška čistilna perja. Zagreb, Ilica 82.

Električni aparat zdravilni, »Ressano«, za vsakovrstne bolezni, ima napredaj Neža Kostreva, Rožna dolina, cesta II/6.

Lovsko trocevko 16x16/8, strelja izborna, ter daljnogled Zeiss trieder, 7 kratno povečanje, ceno prodam. — Naslov v upravi »Slov.« št. 9506.

Pohištvo dobro ohranjeno, prodam. — Ulica na grad št. 2.

Knjižnice! Več sto slovenskih, nemških, francoskih in ruskih knjig, vezanih, poceni napredaj. N. Cizerlj, Zavrč pri Ptuj.

Pozor, trgovci! Proda se lepa, skoraj popolnoma nova trgovska oprema, obstoječa iz manufakturnih ter specijalnih stalaž in pultov, po nizki ceni. Ponudbe na: Josip Prekopec, Šmarje pri Jelšah.

Baraka v dobrem stanju se prodaja na Prulah za šolo.

Koncertni klavir prvovrsten, v najboljšem stanju, se poceni prodaja. Ponudbe na značko »Klavir 323« na upravo lista.

Stanovanja

Dve sobi odda vdova vdovcu z vso oskrbo. — Naslov na upravo Slov. v Mariboru.

Obrt

Krasne tlakove (mozaične plošče) izdeluje L. Gostinčar, cementarna, P. Dol pri Ljubljani.

Dijaki

Dva dijaka nižješolca sprejem na stanovanje in hrano v centru mesta. — Strogo nadzorstvo. Naslov pove upravo pod št. 9627.

Dijaka sprejem

v dobro oskrbo, strogo nadzorstvo; bližina vseh šol. — Naslov v upravi »Slovenca« v Mariboru.

Tri dijake (-inje)

sprejem na hrano in stanovanje. — Naslov v upravi »Slov.« št. 9351.

Pouk

Šolerska šola prva oblast. koncesijon. Camernik, Ljubljana (Jugavto), Dunajska cesta 36. Telet 2236. Strokovniški teoretični pouk in praktične vožnje na različnih modernih avtomobilih, s pričetkom vsakega prvega.

Nemščino poučuje profesor, tudi v krožkih. — Ponudbe pod »Profesor« št. 9587 na upravo.

Gosli poučuje bivši učitelj konservatorija. Študentovska ul. 9/I.

Inserati

v »Slovencu« imajo največji uspeh.

Posestva

Nova vila zaradi izselitve za 170.000 Din napredaj v Zg. Šiški. Stanovanje takoj na razpolago. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 9601.

Posestvo

blizu Rimskih Toplic v hribu, 35 oralo, redi se 5 do 6 glav živine, sadonosnik, lep bukov gozd, 20 mernikov posetve, z vsem gospodar. orodjem takoj prodam. Cena 65 tisoč dinarjev. — I. Florjanc, Soljanska c. 33, Lj.

Krasna hiša

masivno zgrajena, enonadstropna, z 12 sobami in stranskimi prostori poleg posebnega manjšega poslopja, z dvoriščem in vrtom, garažo in modernim avto, sredi mesta Celje zelo primeren za zdravnika, zobozdravnika ali trgovca, 2 minuti od kolodvora, se prodaja radi odpotovanja najceneje za 555.000 Din. Posredovalci izključeni. Ponudbe pod »Übersiedlung« št. 8866 na upravo tega lista.

Hiša s pekarijo

v bližini Sušaka, se prodaja. Sestoji iz dveh stanovanj po tri sobe, kuhinja in shramba. Velik vrt, veliko dvorišče in vodnjak. — Naslov pove uprava Slov. pod št. 9552

Vnajem

Odda se nov lokal zelo lep, z lepim skladiščem v prometnem mestu na Gorenjskem, na prometni ulici, ako želi, dobi tudi malo sobo z raven. Lokal je zelo lep urejen, priprav za »Drogerijo«, katere se ni v mestu, za vsako trgovino ali obrt. Električna je napeljana tudi v izlože. — Naslov se izve v upravi »Slovenca« pod št. 9621.

Brivski lokal

v jako industrijskem mestu ter na prometni točki, ugodno oddam. Naslov v oglašnem oddelku »Slovenca« pod št. 9496.

Objave

Javna dražba najdenih predmetov se vrši danes na glavnem kolodvoru v Ljubljani.

Elektrotehnik

inteligenten, s prakso — se išče za službo pri stikalni plošči v veliki električni centrali vrtilnega toka. — Obširne ponudbe je nasloviti na Elektrarno Fala d. d. — Maribor.

Izjava

Podpisana s tem izjavljava, da nisva plačnika za najinim sinom Anton Jurčičem. — Mihael Jurčič, s. r. — stanujoča v Grlici pri Cankovu (Prekmurje).

Denar

Posojilo z 10% obrestovanjem. Na bremen prostem posestvu s trgovino pri popolni varnosti 240.000 Din za 5 letno dobo in 10% obrestmi ali proti mesečnemu odplačevanju po Din 2000 se išče. Prijazne ponudbe pod »Sicherstellung 240.000 št. 8867« na upravo lista.

Glasba

Klavirji

Pred nakupom klavirja obiščite mojo bogato zalogo in izposojevalnico prvovrstnih nemških in dunajskih trvd po različnih cenah tudi na obroke. Uglasitve za koncerte, konservatorij, glasbeno matico, opero in za vse večje zavode izvršuje moja trvdka. Lastna delavnica za popravila. — Ker sam izdelujem klavirje, mi je možno vsako popravilo strokovnjaško, ceno in brez konkurence izgotoviti. R. Warbinek, Ljubljana, Gregorčičeva 5, Rimska 2, nasproti glasbene matice.

Razno

»Poštenje 100« dvignite pismo!

V dosmrtno oskrbo se sprejme starejši gospod proti posojilu 25 do 30.000 Din. — Pisma pod šifro »Vknjižba« št. 9510 na upravo »Slovenca«.

Izrebane številke

elektrne loterije Gasilnega društva Zalog—Spod. Kašelj. — Zrebanje je bilo dne 1. septembra 1929.
2248, 1112, 4376, 3138, 2945, 3969, 1891, 3894, 3813, 999, 2143, 3793, 1416, 1914, 3770, 3385, 3555, 183, 4815, 4300, 1712, 642, 1414, 1134, 518, 4434, 3862, 4100, 3160, 4910, 1666, 2137, 3045, 562, 2492, 3841, 1894, 1956, 4309, 844.

T V R D K A
J.C. MAYER
L J U B L J A N A

priporoča svojo veliko zalogo manufakturnega blaga in lepo izbero damskih, moških in otroških čevljev trvdke F. L. Popper

NA VELESEJMU
OPEL NAJBOLJŠI
NAJCENEJŠI **AUTO**
DIN 36.000.- KOMPLET.

FRANC ZAVODNIK
stavbeno in pohištveno mizarstvo
Št. Vid nad Ljubljano
Izvršuje
vsa v mizarsko stroko spadajoča dela solidno in poceni

Potrži globoke žalosti naznanjamo, da je naš prisrčno ljubljani v dobri soprog oz. oče in tast, gospod

Konrad Kager
pasar, zlatar in optik

dne 1. septembra 1929 ob 8 zvečer po dolgem in težkem trpljenju, previden s tolažili sv. vere, v 59. letu življenja bogudvano preminul. — Zemeljski ostanki draga pokojnika bodo v sredo, dne 4. septembra ob 4 popoldne v mrtvašnici mestnega pokopališča slovesno blagoslovljeni in nato v rodbinsko grobnico k večnemu počitku položeni.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v četrtek, dne 5. septembra ob pol 7 zjutraj v župni cerkvi sv. Daniela

Celje, dne 1. septembra 1929.

Ana Kager, soproga. — Franc in Julij Kager, sinova. — Cili Kager, roj. Filipič, sinaha. — Vsi ostali sorodniki.

Francis Jammes:

Rožni venec v solncu

»Lep je bil mladi mornar, ko se je približal posestvu mojega gospoda in ko je nagovoril otroka, ki se je igral pred vrati z vejo, Dominiko.«

»Prihajal je in znova prihajal, mladi in lep mornar. Ona je bila mnogo manjša kot on, toda on se je držal pred njo kot trava, upognjena od vetra. Ljubezen ga je sklanjala k Dominiki.«

»Spominjam se bivanja tega oficirja pri nas. Včasih so prihajali vsi oficirji vojne ladje v krasnih uniformah, toda on je bil najbolj ljubeč, kot je bila najbolj ljubka Dominika.«

»Njuna poroka je bila prekrasna. Na pragu cerkve, ki jo vidite tam, je bilo toliko cvetja, da so ljudje dolgo časa govorili, da so se drevesa odpravila na pot in ga prinesla, ker so tako zelo ljubila Dominiko.«

»Na žalost sta hotela nekaj tednov po poroki splezati na vrh hriba, da vidita solnčni vzhod. Jaz sem jima nosila vsa srečna hrano in tople odeje, da se z njimi pokrije na mrzlem vrhu moj ljubljani otrok, Dominika.«

»Opolnoči, ko je slap luninih žarkov padal na zemljo kot čipke, ji je dejal: Ljubim te. — Ljubim te, je odgovorila Dominika.«

»Potem mi je smehljaje dejal: Pridi vendar, Zeza, pridi pogledat, kako je sladko zaspala od utrujenosti in kako se smehlja Dominika.«

»In položil je eno odejo, potem pa še drugo in tretjo na lepe rame Dominike.«

»Tedaj pa sem se približala svojemu otroku in vila sem si roke ter vzkliznila.«

»O Dominika! Ta bledest, ki je na tvojih licih, ni bledest luninega svita. Gorje, Dominika!«

»Prišel jo je za noge, ter jo pokrnil z odejo, jaz sem jo pa prijala pod pazduho in položila sva jo v grob. Počivaj, Dominika!«

35

Tako je prepevala zamorka in dijak je prevajal kitico za kitico te počasne in žalostne pesmi mlademu možu, ki je razumel v kreolskem petju samo eno besedo, katere se je ponavljala na koncu vsake kitice.

Oba mlada moža sta obmolnila ter opazovala mater, ki je na tihem jokala. Mladi mož pa je primerjal to slabotno Dominiko, ki je umrla od prehudega napora, s svojo Dominiko, ki je bila močna, vesela in živahna, ter se energično udeleževala v življenju. Vprašal se je, ali ni morda v veliki skrivnosti, ki je mi ljudje ne moremo razumeti, smrt je Dominike, ki je bila tako slabotna, vplivala na energijo in živahnost njegove Dominike. Ko je dijak videl, kako lepa je vera mladega moža, mu je rekel:

»Kako si srečen, kako rad bi tudi jaz imel vero!«

On mu je pa odgovoril:

»Božji duh se je dotaknil tvojega srca. Zate je molila ta mrtva cvetka.«

Vnebovzetje.

Dominika je slednjič premagala vse majhne napeke, ki so jo kljub temu, da je želela posvetiti svoje življenje nebesom, spremljale na njenih zemeljskih potih. Bog je dal, da je stala krasno preprogo, ki jo je začela veselo, a včasih v skrbeh in Lurdu, na praznik Marijinega Oznanenja pred enim letom in pol. Ponovno je vprašala za svet svojega spovednika, ki je najprej izražal dvom, ter je vprašal, ali ne bo nikoli žalovala za tem svetom, v katerem ji gre tako dobro. Ta duhovnik je prav tako kot benediktinec iz Lurda poznal to strastno, odločno in očarujočo naravo, to dekle, ki je vedela, kako je lepa in energična. Vedel je pa tudi, da je pametna, da si ne obeta od tega sveta ničesar in da si želi samo udeleževanja kot redovnica. Razumni duhovnik je pa le polagoma uvideval, da so njeni naklepi resni. Pravila mu je vse: da je odklonila moža, da je razmišljala v samoti in da je bila slednjič razsvetljena ter našla svojo pot v življenju.

Jasno je, da hudič včasih v najbolj žalostnih zadevah uganja take neumnosti, da se smejimo. In vsakdo bo priznal, da se je nehote smejal ob kakšni priliki, ob kateri je mogoč le jok.

Slavni Peterčekov stric Karl je dobil od prijatelja pismo, da bo na dan narodnega praznika 14. julija odlikovan. Tisti dan se je Peterček nahajal v kuhinji, ko je stric dobil po pošti časopis in ga odprl. Kar je Peterček začul, kako se stric na glas smeji. Deček je začudeno gledal, zakaj smeh ni prenehal. Pretekli sta dve minuti in stric se je še vedno smejal. Potem pa je smeh prenehal in njegov obraz se je čudno spasil. Peterček se je vznemiril ter stopil bližje, da vidi, kaj se je zgodilo. Karl Durand se je še držal na smeh, toda njegovo oko nikakor ni bilo videti smešno. Srepa je zrl v časopis, kjer je stalo tiskano, da je odlikovan. Preplašeni Peterček je vprašal:

»Stric?«

Toda ta ni odgovoril. Zvijal se je v čudnih krikih in v rokah stiskal časopis. Preplašeni otrok je tekel na vrt, kjer je služabnica obešala perilo. Hitro sta prišla nazaj, toda ko je kuharica pogledala svojega gospoda, je dejala:

»O, to ni nič, to je samo nervozen napad!«

Mali Peterček je razumel, da gre h koncu, ter je dejal:

»Treba bo poklicati gospoda župnika.«

Pri besedi župnik je prostožidarja kar streslo.

Sline, pomešane s krvjo, so se mu začele cediti iz ust, in nenadoma se je zrušil s stola na tla.

Tedaj je otrok zajokal, kuharica pa je začela klicati na pomoč. Čevljar Lucijan je prihitel na ta vrišč. Ta pametni mož, kateremu je njegova majhna hčerka poročala vse, kaj se je godilo s Peterčkom, je takoj spoznal pravi položaj in poslal Dominiki brzojavko, da je Karel Durand nenadoma umrl. Razen tega je omenil v telegramu, kako dobro bi bilo, če bi imel osiroteli Peterček v tem trenutku njeno mogočno podporo.

»Ljudska knjižnica iz založništva Injagovanske knjižnice v Ljubljani: 25. zvezek: Haggard, H. C. CESARJA MONTESQUE 32. Din. vez. 42 Din. — 27. zvezek: Haggard, H. C. OTOKI SOLNCA 24. Din. vez. 32 Din. — 28. zvezek: Haggard, H. C. KLEOPATRA 28. Din. vez. 40 Din. — 29. zvezek: Savitski, IZPOD GOLICE 30. Din. vez. 42 Din. — 30. zvezek: Stenichowicz, NA POLJU SLAVE 28. Din. vez. 40 Din. — 31. zvezek: Conan Doyle, IZGUBLJENI SVET (The Lost World) 24. Din. vez. 32 Din.

Direkcija državnega rudnika Velenje nabavi na dan 16. septembra 1929

1 komad univerzalni rezkalni stroj

Natančnejši pogoji se dobe pri podpisani. — Ponudbo je predložiti najkasneje do 16. septembra 1929 dopoldne. — Iz pisarne Direkcije državnega rudnika Velenje, štev. 8453-IL.

Direkcija drž. rudnika Velenje razpisuje dobavo

55 m gumijevih tepihov

Ponudbe je kolkovati s 5 Din. Pismena pogodba se vrši dne 23. septembra ob 11 dopoldne. Natančnejši pogoji se dobijo pri podpisani. — Iz pisarne direkcije državnega rudnika Velenje - broj 8454.

Št. 64. -
kr. š. o.

Razpis

Krajevni šolski odbor v Preski pri Medvodah razpisuje za

zgradbo nove šestrazredne osnovne šole težaška, zidarska, železobetonska, tesarska, krov-ska, kleparska, mizarska, steklarska, pleskarska, slikarska, ključavničarska, elektro- ter vodovodno instalacijska in pečarska dela.

Načrti, proračuni in stavbeni pogoji se dobe proti odškodnini vsak dan od 9 do 11 dopoldne pri šol. upravitelstvu v Preski. — Pravilno kol-kovane ponudbe je vložiti za vsa dela skupno ali pa za vsako stroko posebej, in sicer v zapečateni kuverti najkasneje do 30. septembra 1929 na Kra-jevni šolski odbor v Preski pri Medvodah z označbo: »Ponudba podjetnika I. I. za zgradbo osnovne šole v Preski«. — Kraj. šol. odbor si pridrži pravico oddati dela ne glede na višino ponudbe.

Krajevni šolski odbor v Preski pri Medvodah.

POSTOJNSKA JAMA

Dne 8. septembra 1929 — se vrši

veliki simfonični koncert

pod osebnim vodstvom mojstra Petra MASCAGNI-ja v gledališki dvorani jame — 120 profesorjev glazbe
Prostor za 7000 oseb — Koncert svetovnega slovesa

Brezplačni vizum od ital. konzulata

Vstopnina v jamo in h koncertu Din 38.-. Predprodaja in informacije pri »Tourist-Office« - Ljubljana - Dunajska c. 1

Ljubljanska gradbena družba z o. z.

Telefon 25—27. Brzjavka Gradbena Ljubljana.

Ljubljana, Slomškova ulica 19

Gradbeno podjetje za vse vrste visokih zgradb, industrijske zgradbe, go-spodarske zgradbe, cestne in mostne zgradbe, ter vsa v gradbeno stroko spadajoča dela. — Najnižje cene in najsolidnejša izvršitev.

ŠOLSKI TEDEN

PIREDI

OD 1. DO 20. SEPTEMBRA

VELETRGOVINA Z MANUFAKTURO

J. GROBELNIK

LJUBLJANA, MESTNI TRG 22

ZA SVOJO DECO SI NABAVITE VSE POTREBNO
OBLAČILO ZA JESEN PO SLEDEČIH CENAH:

ZA DEČKE!

Sukno za obleke od Din 55— dalje
„ „ „ „ „ 70— „

Blago za srajce

Flanela od Din 11— meter
Cefir „ 11— „
Oksford „ 13— „

Belo blago

Sifon II. „ 7-90 „
Tkanina II. „ 9-50 „
Sifon I. „ 12— „
Tkanina I. „ 14— „

**O
S
T
A
N
K
I**

**1/2
cene**

ZA DEKLICE!

Blago voln. za obleke od Din 28— metr
Pralni žamet „ „ „ 35— „
Blago za plašče „ „ „ 65— „

Barhenti

Velour Din 9— met.
Šairl „ 12— „
Cvirnati „ 14— „

Clot za predpasnike

120 cm Din 18-50 meter
130 cm „ 24— „
140 cm „ 29— „

Objava

Uprava državnih monopolov razpisuje s tem prvo ofertalno licitacijo za

zgradbo vodovoda pri novi solarni v Ulcinju

Skupna proračunska vsota znaša 1,564.552 Din 35 par.

Licitacija se vrši dne 10. septembra t. l. ob 11 dopoldne v pisarni Uprave državnih monopolov. — Načrti, proračun in splošni pogoji so na vpogled vsak delavnik v pisarni tehničnega odseka Uprave monopolov in v oblast. monopolskem insepktoratu v Splitu.

Iz pisarne industrijskega oddelka
IM št. 13.058.

PRODAJALKO

za trgovino z mešanim blagom IŠCEM za event. takojšnji nastop. Biti mora popolnoma večša slovenskega in nemškega jezika. Trajno mesto! — Rokopisne ponudbe z navedbo referenc in prepisi spričeval na

tvrdko M. GRUNDNER

lesna industrija, Zreče pri Konjicah.

Jakob Škrbinc

pohišteno mizarsko

Vižmarje - Št. Vid pri Ljubljani

Mizarska razstava

Velesejmski paviljon E

Objava

Uprava državnih monopolov bo na podlagi svojega rešenja M. št. 18.026 z dne 30. julija 1929 nabavila potom prve ofertalne licitacije, ki se vrši dne 9. septembra istega leta v pisarni Uprave ob 11 dopoldne,

12.100 kg žebeljev različnih velikosti za tobačne tovarne

Pogoji kot vsa druga obvestila se dobe v pisarni ekonomskega oddelka Uprave vsak delavnik od 10 do 12 dopoldne.

Iz pisarne Uprave drž. monopolov
EM št. 15.688 z dne 31. jul. 1929 v Beogradu

IVAN BERNIK

izdelovalec lesenih rolet in šalozij
LJUBLJANA, Linhartova ul. št. 16.

Velesejmski paviljon »E«, 92—94.

— Fine in trpežno češke »damast rolete«, Rolet sistem »Ljubljana«. — Posebno priporočljive za nove hiše. — Brezplačne informacije nasveti in ceniki!

Naznanjamo vsem sorodnikom in prijateljem žalostno vest, da je naš ljubljani sinko in bratec

Matko Hladnik

nenadoma umrl v starosti 11 let.

Blatna Brezovica, dne 2. sept. 1929.

Žalujoči starši, bratje in sestre.

Naš blagi, predobri papa, gospod

Bine Anderwald

trgovec

je umrl danes po dolgi in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti v 55. letu svoje starosti.

Pogreb nepozabnega se vrši v torek, dne 3. septembra ob 5 popoldne na tukajšnje pokopališče.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v tukajšnji farni cerkvi.

Kranj, dne 1. septembra 1929.

Žalujoče rodbine: Anderwald, Colnar, Palovec in ostali sorodniki.

MESTNA OBČINA SLOVENJGRADec naznanja, da je njen župan, gospod

Vrečko Franc

šolski ravnatelj v pok. in imejitelj reda Sv. Save IV. razreda

danes dne 31. avgusta 1929 ob 11.15, previden s tolažili sv. vere, po kratki in mučni bolezni izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb blagopokojnika se bo vršil v ponedeljek 2. septembra ob 16 na mestno pokopališče. — Sv. maša zadušnica se bo služila v mestni cerkvi v torek dne 3. septembra 1929 ob 7 zjutraj.

Slovenjgradec, dne 31. avgusta 1929.

Mestna občina Slovenjgradec.